

POSTANOWIENIE

15 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 15 lutego 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A.G. i J.G.
przeciwko [...] Bank [...] spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej [...] Bank [...] spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 10 maja 2022 r., VI ACa 659/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz powoda A.G. kwotę 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) zł z odsetkami wynikającymi z art. 98 §1¹ k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego oraz oddala wniosek J.G. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w punkcie pierwszym (I) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 czerwca 2021 r. częściowo w punkcie pierwszym, trzecim i szóstym w ten sposób, że oddalił powództwo co do odsetek ustawowych za opóźnienie od wskazanych tam kwoty za okres poprzedzający dzień 31 marca 2022 r., w punkcie drugim (II) oddalił apelację

pozwanego w pozostałej części, a w punkcie trzecim (III) orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczynę kasacyjną określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Jego zdaniem w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, tj.:

1) art. 385¹ § 1-3 w związku z art. 58 § 1 k.c. i z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zakresie, w jakim przepisy te dopuszczają możliwość skutecznego powoływania się przez konsumenta na abuzywność postanowień umowy kredytu po wygaśnięciu stosunku zobowiązaniowego wynikającego z tej umowy, z jednoczesnym wyrażeniem przez konsumenta braku woli związania niedozwolonymi postanowieniami umownymi, w zasadzie w każdym czasie po zakończeniu umowy;

2) art. 22¹ w związku z art. 385¹ § 1 k.c. w zakresie zakwalifikowania kredytobiorcy jako konsumenta i przyznania mu tym samym uprawnień wynikających z treści art. 385 k.c. nawet w przypadku przeznaczenia przez konsumenta środków z kredytu wyłącznie na zakup kilku nieruchomości pod wynajem;

3) art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego w związku z art. 353¹ k.c. w zakresie uznania, że łącząca strony umowa jest nieważna, w oparciu o założenie, że zakwestionowane przez powoda postanowienia umowne pozostają sprzeczne z art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego, zasadą określoności świadczenia i nieuwzględnienia istotnych przedmiotowo elementów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Sformułowane przez skarżącego uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie czyni zadość wskazanym wymaganiom.

Wbrew sugestii pozwanego w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że konsument może skutecznie powołać się na abuzywność postanowień umowy kredytu także po „wygaśnięciu” stosunku zobowiązaniowego

wynikającego z tej umowy, tzn. po uiszczeniu przez kredytobiorcę kwot odpowiadających całkowitej spłacie kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2022 r., II CSKP 377/22, niepubl. i z dnia 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22, niepubl.). Stanowisko to znajduje silne oparcie w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który konsekwentnie uznaje za niezgodne z prawem Unii unormowanie, które poddaje ograniczeniom czasowym możliwość stwierdzenia niewiążącego charakteru klauzul abuzywnych (por. wyroki z dnia 21 listopada 2002 r., C- 473/00, Cofidis, pkt 38, z dnia 9 lipca 2020 r., C-698/18 i C-699/18, Raiffeisen Bank, pkt 57-58, z dnia 16 lipca 2020 r., C-224/19 i C-259/19, Caixabank, pkt 81 i z dnia 22 kwietnia 2021 r., C-485/19, Profi Credit Slovakia, pkt 57-58).

Wątpliwość dotycząca zakwalifikowania kredytobiorcy jako konsumenta w sytuacji, w której przeznaczył on środki z kredytu wyłącznie na zakup kilku nieruchomości pod wynajem, odrywa się od okoliczności sprawy, oparta bowiem jest na założeniu, że chodzi o kredytobiorcę nabywającego i wynajmującego lokale na własny rachunek i ryzyko, zarobkowo, w sposób ciągły i zorganizowany, co – zdaniem pozwanego – nadaje temu działaniu cechy działalności gospodarczej, choćby działalność taka miała jedynie cechy tzw. najmu prywatnego, bez formalnego rejestrowania działalności gospodarczej (por. s. 4 skargi kasacyjnej). Tymczasem stwierdzając, że bezpośredni związek zawarcia umowy kredytu z prowadzoną działalnością gospodarczą nie zachodzi między refinansowaniem kosztu zakupu lokalu, który następnie zostaje wynajęty w celach zarobkowych, a działalnością gospodarczą (jeżeli przedmiotem takowej nie jest oddawanie lokali w najem w celach zarobkowych), Sąd odwoławczy miał na względzie okazyjny rajem, nie wiążący się funkcjonalnie z prowadzeniem stałej i zarobkowej działalności w zakresie najmu (por. s. 30 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Podkreślił przy tym, że w materiale dowodowym sprawy nie ma dowodu na to, że wynajmowanie przez powoda lokali, których koszt zakupu refinansowano w oparciu o kredyt, wiązało się prowadzoną przez niego w chwili zawarcia umów stałą i nastawioną na zysk (zarobkową) działalnością w zakresie najmu lokali (działalnością gospodarczą).

Pozbawiona znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy jest również wątpliwość dotycząca sprzeczności postanowień umowy z wynikającą z art. 69 ust. 1 i 2 prawa bankowego zasadą określoności świadczenia i nieuwzględnienia istotnych przedmiotowo elementów. Rzecz bowiem w tym, że z uzasadnienia Sądu Apelacyjnego wynika jednoznacznie, iż podstawową przyczyną uznania spornej umowy za nieważną było stwierdzenie abuzywności spornych postanowień umownych (w tym klauzuli ryzyka walutowego – por. s. 32 i n. uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Stwierdzenie to pozostaje w pełnej zgodzie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, z którego wynika, że określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron, w związku z czym jest niedopuszczalne (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, niepubl., z 19 września 2018 r., I CNP 39/17, niepubl., z 24 października 2018 r., II CSK 632/17, niepubl., z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, niepubl., z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, niepubl., z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, niepubl., z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, niepubl., z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Glosa 2020, nr 4, s. 67 i n., z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, niepubl., z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl. i z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, niepubl.). Sąd Najwyższy piętnuje też obciążenie kredytobiorców nieograniczonym ryzykiem walutowym (por. zwłaszcza wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 810/23 oraz z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22; por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782/19, BNP Paribas Personal Finance, pkt 99-103, teza). Silne oparcie w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, że bez spornych klauzul przeliczeniowych umowa nie może nadal obowiązywać, gdyż wyeliminowanie tych klauzul prowadzi do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i

uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, niepubl., z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, niepubl., z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, niepubl., z dnia 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, niepubl., z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z dnia 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, niepubl., z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl., z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, niepubl. i z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

Żądanie powoda J.G. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego oddalono, mając na względzie, że złożenie odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której zakresem zaskarżenia nie objęto rozstrzygnięcia dotyczącego tego powoda – o czym świadczy wartość przedmiotu zaskarżenia i treść zarzutów - nie powoduje powstania kosztów celowej obrony.

(K.L.)

